

ความสัมพันธ์ระหว่างแบบของผู้นำ สภาพแวดล้อมในการทำงาน
ขนาดขององค์กรกับบรรยากาศองค์การของวิทยาลัยพยาบาล
สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

นางสาว กรวิกา พรหมจวง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-801-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

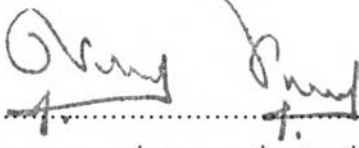
**RELATIONSHIPS BETWEEN LEADERSHIP STYLE, WORK ENVIRONMENT,
AND SIZE OF THE ORGANIZATION WITH ORGANIZATIONAL CLIMATE
OF NURSING COLLEGES UNDER THE JURISDICTION
OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH**

MISS KHONWIKHA PHROMJUNG

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration
Program in Nursing Administration
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1998**

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างแบบของผู้นำ สภาพแวดล้อมในการทำงาน
ขนาดขององค์การกับบรรยากาศองค์การของวิทยาลัยพยาบาล
สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
โดย นางสาวกรวิกา พรหมจวง
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญากรณ์ มูลศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญากรณ์ มูลศิลป์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โปธิสาร)

กรวิกา พรหมจวง : ความสัมพันธ์ระหว่างแบบของผู้นำ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ขนาดของ
 องค์กรกับบรรยากาศองค์การของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
 (RELATIONSHIPS BETWEEN LEADERSHIP STYLE, WORK ENVIRONMENT, AND
 SIZE OF THE ORGANIZATION WITH ORGANIZATIONAL CLIMATE OF NURSING
 COLLEGES UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC
 HEALTH) อ.ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. พิชญากรณ์ มูลศิลป์; 169 หน้า. ISBN 974-331-801-1.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบของผู้นำ สภาพแวดล้อมในการ
 ทำงาน ขนาดขององค์กรกับบรรยากาศองค์การของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่าง
 เป็นอาจารย์พยาบาล 341 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบ ของ
 ผู้นำ แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในการทำงาน แบบสอบถามบรรยากาศองค์การของวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งผู้วิจัย
 สร้างขึ้น ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าความเที่ยง .84, .82 และ .82 ตามลำดับ
 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าเฉลี่ยแบบของผู้นำ แบบมุ่งงานสูง แบบมุ่งคนสูง แบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ แบบทางสายกลาง
 และแบบทำงานเป็นทีมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยสภาพแวดล้อมในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับ
 สูง และบรรยากาศองค์การของวิทยาลัยพยาบาลแต่ละมิติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. บรรยากาศองค์การของวิทยาลัยพยาบาลโดยรวม เป็นแบบอิสระและแบบสนิทสนม รองลงไป
 ได้แก่ แบบเปิด แบบควบคุม แบบรวบอำนาจ และแบบปิด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามขนาด พบว่า วิทยาลัย
 พยาบาลขนาดเล็กจะมีบรรยากาศองค์การแบบอิสระและแบบสนิทสนม รองลงไป ได้แก่ แบบเปิด แบบควบคุม
 แบบรวบอำนาจ และแบบปิด ตามลำดับ วิทยาลัยพยาบาลขนาดกลางจะมีบรรยากาศองค์การแบบปิด รองลงไป
 ได้แก่ แบบเปิด แบบควบคุม แบบสนิทสนม และแบบรวบอำนาจ ตามลำดับ ส่วนวิทยาลัยพยาบาลขนาดใหญ่ จะ
 มีบรรยากาศองค์การแบบเปิด รองลงไป ได้แก่ แบบอิสระ แบบควบคุม แบบปิด และแบบสนิทสนม ตามลำดับ
3. แบบของผู้นำ สภาพแวดล้อมในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์การของวิทยาลัย
 พยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนขนาดขององค์กรไม่มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์การ
 ของวิทยาลัยพยาบาล

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์.....
 สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล.....
 ปีการศึกษา 2541.....

ลายมือชื่อนิติ
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

4077554236 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD: LEADERSHIP STYLE / WORK ENVIRONMENT/ SIZE OF THE ORGANIZATION /

ORGANIZATIONAL CLIMATE

KHONWIKI PHROMJUNG : RELATIONSHIPS BETWEEN LEADERSHIP STYLE, WORK ENVIRONMENT, AND SIZE OF THE ORGANIZATION WITH ORGANIZATIONAL CLIMATE OF NURSING COLLEGES UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH.

THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. PICHAYAPORN MOOLSILPA, Ph.D. 169 pp. ISBN 974-331-801-1.

The purposes of this research were to determine the relationships between leadership style, work environment, and size of the organization with organizational climate of Nursing Colleges under the jurisdiction of the Ministry of Public Health. The sample consisted of 341 instructors, selected by multistage sampling technique. Three sets of questionnaires were developed by the researcher to elicit leadership style, work environment and organizational climate of Nursing Colleges. The scale and questionnaires were tested for content validity by panel experts. Alpha Cronbach reliability coefficients were .84 .82 and .82 respectively. The Chi-Square test was performed to analyze the data.

The major findings were as follows :

1. In all aspects, leadership style was at a moderate level, work environment was at a high level and dimensions of organizational climate of Nursing Colleges was at a moderate level.

2. In all organizational sizes, organizational climate was generally ranked as follows : the autonomous climate and the familiar climate, the open climate, the controlled climate, the paternal climate and the closed climate.

2.1 In small Nursing Colleges, the organizational climate was the autonomous climate and the familiar climate, the open climate, the controlled climate, the paternal climate and the closed climate respectively.

2.2 In middle Nursing Colleges, the organizational climate was the closed climate, the opened climate, the controlled climate, the familiar climate and the paternal climate respectively.

2.3 In large Nursing Colleges, the organizational climate was the opened, the autonomous climate, the controlled climate, the closed climate and the familiar climate respectively.

3. Leadership style and work environment were related significantly to organizational climate of Nursing Colleges at a level of .05 but size of the organization was not related to organizational climate of Nursing Colleges.

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์

สาขาวิชา..... การบริหารการพยาบาล

ปีการศึกษา..... 2541

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความช่วยเหลือและความเมตตาเป็นอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชญาภรณ์ มูลศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็นคำแนะนำ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โปธิสาร ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผ่าน บาลโพธิ์ ที่กรุณาแนะนำการเขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาของการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยขอขอบพระคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช ที่อนุญาตและให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทั้ง 18 แห่ง รวมทั้งอาจารย์พยาบาลทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์อำไพ บุทธิธรรม อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช ที่ส่งเสริม สนับสนุนและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง และขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราชทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่เป็นอย่างสูงที่คอยดูแล เอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบคุณพี่ๆ หลานๆ ครอบครัว “วังลูกปลา” และกัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นจนประสบความสำเร็จในครั้งนี้

กรวิกา พรหมจวง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	16
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	88
ประชากร.....	88
กลุ่มตัวอย่าง.....	88
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	92
การหาคุณภาพเครื่องมือ.....	96
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	98
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	101
5 สรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	130
รายการอ้างอิง.....	142
ภาคผนวก.....	153

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ก คะแนนที่ (T-Score) ของ Halpin & Croft.....	153
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	154
ภาคผนวก ค สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	155
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	157
ประวัติผู้วิจัย.....	169

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง

1	พฤติกรรมกรรมการบริหาร แรงจูงใจในทางบวก แรงจูงใจในทางลบ ตามทฤษฎี ข่าวการบริหารของ Blake & McCauley (1991).....	57
2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของอาจารย์พยาบาล.....	91
3	ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามของผู้นำ สภาพแวดล้อมในการทำงาน บรรยากาศองค์กรของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข.....	98
4	จำนวนและร้อยละของอาจารย์พยาบาล จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในวิทยาลัยพยาบาล ตำแหน่งหน้าที่ในการทำงาน.....	102
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร วิทยาลัยผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล จำแนกตามแบบของผู้นำ.....	104
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับพฤติกรรมกรรมการบริหารแบบมุ่งงานสูง ของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล จำแนกเป็นรายชื่อ.....	105
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับพฤติกรรมกรรมการบริหารแบบมุ่งคนสูง ของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล จำแนกเป็นรายชื่อ.....	107
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับพฤติกรรมกรรมการบริหาร แบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล จำแนกเป็นรายชื่อ.....	108
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับพฤติกรรมกรรมการบริหาร แบบทางสายกลางของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล จำแนกเป็นรายชื่อ.....	109
10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับพฤติกรรมกรรมการบริหาร แบบทำงานเป็นทีมของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล จำแนกเป็นรายชื่อ.....	110
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม ทางกายภาพ จำแนกตามขนาดของวิทยาลัยพยาบาลและโดยรวม.....	111
12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม ในการทำงานของวิทยาลัยพยาบาลหรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จำแนกเป็นรายชื่อ.....	112

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง

13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของบรรยากาศองค์การของวิทยาลัย พยาบาลแต่ละขนาด จำแนกตามมิติ และ โดยรวม.....	114
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของบรรยากาศองค์การของวิทยาลัย พยาบาลมิติขาดความสามัคคี จำแนกเป็นรายข้อ.....	115
15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของบรรยากาศองค์การของวิทยาลัย พยาบาลมิติอุปสรรค จำแนกเป็นรายข้อ.....	116
16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของบรรยากาศองค์การของวิทยาลัย พยาบาลมิติขวัญใจ จำแนกเป็นรายข้อ.....	117
17	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของบรรยากาศองค์การของวิทยาลัย พยาบาลมิติใกล้ชิดสนิทสนม จำแนกเป็นรายข้อ.....	118
18	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของบรรยากาศองค์การของวิทยาลัย พยาบาลมิติห่างเหิน จำแนกเป็นรายข้อ.....	119
19	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของบรรยากาศองค์การของวิทยาลัย พยาบาลมิติเน้นผลงาน จำแนกเป็นรายข้อ.....	120
20	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของบรรยากาศองค์การของวิทยาลัย พยาบาลมิติผลักดัน จำแนกเป็นรายข้อ.....	121
21	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของบรรยากาศองค์การของวิทยาลัย พยาบาลมิติเอื้อเฟื้อ จำแนกเป็นรายข้อ.....	122
22	การแปลคะแนนที่ (T-Score) 8 มิติ ให้เป็นบรรยากาศองค์การทั้ง 6 แบบ โดยรวม.....	123
23	การแปลคะแนนที่ (T-Score) 8 มิติ ของวิทยาลัยพยาบาลขนาดเล็กโดยรวม ให้เป็นบรรยากาศองค์การทั้ง 6 แบบ.....	124
24	การแปลคะแนนที่ (T-Score) 8 มิติ ของวิทยาลัยพยาบาลขนาดกลางโดยรวม ให้เป็นบรรยากาศองค์การทั้ง 6 แบบ.....	125
25	การแปลคะแนนที่ (T-Score) 8 มิติ ของวิทยาลัยพยาบาลขนาดใหญ่โดยรวม ให้เป็นบรรยากาศองค์การทั้ง 6 แบบ.....	126

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง

26	ความสัมพันธ์ระหว่างแบบของผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลกับบรรยากาศ องค์การของวิทยาลัยพยาบาล.....	127
27	ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับบรรยากาศองค์การ ของวิทยาลัยพยาบาล.....	128
28	ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดขององค์การกับบรรยากาศองค์การของวิทยาลัยพยาบาล....	129
29	คะแนนมาตรฐาน (T-Score) ที่ใช้เป็นมาตรฐานคะแนนบ่งชี้บรรยากาศองค์การ ของ Halpin and Croft (1966).....	153
30	บรรยากาศองค์การ 6 แบบ จำแนกตามพฤติกรรมผู้ร่วมงาน 4 มิติและ พฤติกรรมผู้บริหาร 4 มิติ.....	153

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิ

1	เปรียบเทียบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบบรรยากาศองค์การ.....	39
2	แบบของผู้นำตามแนวคิดทฤษฎีของ Tannenbaum and Schmidt ได้แบ่ง แบบภาวะผู้นำออกเป็น 7 แบบ.....	53
3	ตารางลักษณะของการบริหารแบบตาข่าย (The Managerial Grid).....	55
4	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	87